

TED ANKARA KOLEJİ VAKFI ÖZEL LİSESİ

A1 TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI DERSİ UZUN TEZİ

“ ÖZGÜR VE MEDENİ BİR ANKARA İÇİN ”

Öğrenci: Denizhan MALKOÇ

Rehber Öğretmen: Zühal BALOĞLU

Öğrencinin Numarası: D-001129-0012

Tezin Sözcük Sayısı: 3434

Araştırma Konusu: *Yakup Kadri Karaosmanoğlu'nun “Ankara” romanında, Türk*

Halkının Kurtuluş Savaşı sırasında ve sonrasında Avrupa'ya bakışının Cumhuriyet'in

kuruluş ve gelişim sürecine etkilerinin odak figürler üzerinden incelenmesi

İÇİNDEKİLER

ÖZ.....	2
1. GİRİŞ.....	3
2. GELİŞME.....	4
2.1. Savaş Sırasında.....	4
2.2. Savaş Bittikten Sonra.....	7
2.3. Cumhuriyetin Onuncu Yılından Sonra.....	12
3. SONUÇ.....	15
KAYNAKÇA.....	17

ÖZ (ABSTRACT)

A1 Türk Dili ve Yazını dersi kapsamında yazılmış olan bu uzun tezde, Yakup Kadri Karaosmanoğlu'nun Ankara adlı romanında Avrupa halkına ve medeniyetine bakış açılarının, Türk halkının özgürlüğüne kavuşma ve gelişme sürecine etkileri odak figürler üzerinden incelenmiştir.

Yakup Kadri Karaosmanoğlu'nun Ankara adlı romanında Kurtuluş Savaşı sırasında milli beraberlik duygusu içinde hizmet vermiş bazı aydınların savaş yıllarının zorluğundan kurtulduktan sonra birtakım arsa spekülasyonları ve taahhüt işleriyle zengin olup refaha ulaştığında milli mücadele duygularını kaybetmeleri eleştirilir.

Yapıtta Kurtuluş Savaşı ve sonrasındaki gelişmeler odak figürler üzerinden yansıtılmıştır. Bu incelemede roman Savaş zamanı, Savaştan sonra, Cumhuriyetin onuncu yılından sonra, olmak üzere üç bölümde değerlendirilmiştir. Romanın ilk iki bölümünde gerçekçi oluşumlar yansıtılır. Üçüncü bölümünde tarihsel olarak uyumsuz bir yazınsal gerçeklik içinde laik ve medeni Türkiye, Kurtuluş Savaşı ve sonrasında yazınsal alanda hizmet vermiş bir figür olan Neşet Sabit üzerinden verilir. Yapıtın ikinci ve üçüncü bölümlerinde Avrupa taklitçiliğinin öz değerlerine yabancılaşan bir aydın yarattığı eleştirisine gidilir.

Yapılan inceleme sonucunda romanda savaş sırasında aynı amaca yönelik bir tutum birliği içinde olan insanların savaş sonrasında bu gerçeklikten uzaklaştıkları, özentî içindeki Avrupalılaşıma yanlısı davranışlarıyla başlangıçtaki amaçlarından uzaklaştıkları gözlenmiştir.

Sözcük Sayısı: 180

1.GİRİŞ

Birinci Dünya Savaşında hazırlıksız bir şekilde mücadele vermek zorunda kalmış olan Türk halkı bu savaştan mağlup ayrılmış ve bunun sonucu olarak da ekonomik ve siyasi anlamda zayıf düşmüştür. Bu yorucu savaştan sonra emperyalist Avrupa ülkelerinin Türk halkının elinde kalmış son toprak parçası olan Anadolu'yu ele geçirmek istemeleri bu yorgun halkı kurtuluş mücadelesine sürüklemiştir.

Yakup Kadri Karaosmanoğlu'nun Ankara adlı romanında Türk halkı aydın kesim ve sıradan Anadolu halkı olarak ikiye ayrılarak değerlendirilmiştir çünkü Osmanlı döneminin Anadolu'yu sadece vergi ve asker kaynağı olarak görme politikasından dolayı İstanbul'un aydın kesimi ile Anadolu'nun toprağa bağlı halkı arasında hem ekonomik hem de düşünsel uçurumlar oluşmuştur. Bu uçurum halk arasındaki bütünlüğü bozmuş, dolayısıyla da belli olaylarda bakış açılarının birbirlerinden çok farklı olmasına sebep olmuştur. Ankara adlı romanda birbirlerinden farklı olan bu iki tarafın yaşam şekillerinin ve Avrupa'ya bakış açılarının Kurtuluş Savaşı ve devamında gelişen olaylar üzerine etkileri karakterler üzerinden ele alınmıştır.

Aydın kesim, Osmanlının gerileme sürecine girdiği ana kadar hep saray çevresinde ve İstanbul'da faaliyet görmüş, Anadolu halkı hep dışlanmıştı. Ancak Osmanlı'nın gerilemeye başlamasından sonraki ıslahat çalışmaları sırasında halka yönelme ve dışlanmış, cahil bırakılmış halkı aydınlatma çabaları yavaş yavaş görülmeye başlamıştır fakat Osmanlı'nın sonunu getiren Birinci Dünya Savaşı'na kadar aydın kesimle Anadolu halkı arasındaki fark bir türlü kapatılamamıştır. Birinci Dünya Savaşında Türk halkı yenik düştükten sonra Osmanlı devletinin bir nevi ölüm fermanı olan Sevr Antlaşması'nın imzalanması iyi eğitim görmüş aydın kesim tarafından tepki toplamış ve antlaşmayı kabullenememişlerdir. Bu antlaşma uygulamaya koyulduğunda Türk halkının başına geleceklerin farkında olunmasından

dolayı Avrupa'ya karşı halk ve vatansever aydınlar arasında büyük bir nefret ve tepki doğduğu görülmüştür. Bu çalışmada da Kurtuluş Savaşı sırasında ve sonrasında Avrupa'ya karşı oluşan düşünce yapısının, Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluş ve gelişim sürecine etkileri, Ankara romanındaki odak figürler üzerinden incelenmektedir.

2. GELİŞME

2.1. Savaş Sırasında

Aydın kesim Sevr antlaşması ile başlayan işgallere direnmek için hâlâ yaban sayıldıkları Anadolu'da Ankara'yı merkez seçerek yeni bir hükümet kurmuşlardır ve Anadolu halkını örgütleyerek bir direniş başlatmışlardır. *“Bazı milliyetçi gazeteler, ‘Türk milletinin kalbi Ankara’da çarpıyor,’ demekle çok doğru bir vakıayı ifade etmiş oluyorlardı.”* (Karaosmanoğlu,18)

Aydın kesimin içinde bu derece yaygın ve kabullenilir bir birlikteliğin oluşumundaki en büyük etken olarak işgalle birlikte eski imkânlarla sahip olamayacak oluşları görülebilir. İşgaller yalnız Anadolu halkını değil onları da hedef almaktadır ve aldıkları eğitim onlara farkındalık kattığından, işgallere karşı en aktif olanlar da onlardır. Aydın kesimin artık Avrupa'ya karşı savaşarak kaybedecek bir şeyleri kalmamıştır, aksine bu mücadele elindeki koruma ve eski refahı geri getirmek üzerinedir. Bu işgaller sonucunda Türk halkına yaşama şansı verilmeyeceğini ve ellerindeki her şeyi kaybedeceklerini bilmekte, bu sebepten milli mücadeleye ön ayak olmaktadır. Aydın kesim Ankara romanında dört farklı karakter ve çevresindeki insanlarla temsil edilmiştir. Bu karakterler: Selma Hanım, Ahmet Nazif Bey, Binbaşı Hakkı Bey, Neşet Sabit ve Murat Bey'lerdir.

Kitabın ana karakteri olan Selma Hanım hayatını İstanbul'da geçirmiş, iyi tahsil görmüş bir kadındır. Ankara'ya kocası Nazif Bey'in tayini çıkmasından dolayı gelmiştir. Ankara'daki ilk günlerinde milli mücadele ile pek bir alakası yoktur fakat Binbaşı Hakkı Bey'le tanışması,

milli mücadele ruhunu kaynağından, cephedeki bir askerden öğrenmesi üzerine oda milli mücadele ruhunu hissetmeye ve yaşamaya başlamıştır. Bir kadın olarak rahat bir yaşam sürmesine rağmen milli mücadele için elinden ne gelirse yapmaya gönüllü ve fedakâr biri haline gelmiştir. Savaşı kazanmaya katkıda bulunacak bir işin ucundan tutmak ister ve savaş gazilerine hemşire olarak cephe gerisinde hizmet verir. Milli mücadeledeki fedakâr kadını temsil ettiği söylenebilir.

Kocası Nazif Bey ise Selma Hanım'ın tam tersine milli mücadelede fedakârlık yapma niyetinde biri değildir. Ülkenin içinde bulunduğu duruma rağmen düşman askeri Ankara'ya yaklaştığında Ankara'daki bankadaki bütün terfi ve terakki imkânlarını ve Selma Hanım'ı terk edip Anadolu'nun daha içlerine kaçmıştır. Bu yönüyle aydın kesimin korkak bölümünü temsil ettiği söylenebilir. “ *Selma Hanım: Ben hastalarımı nereye bırakayım?*’ deyince: *‘Öyle ise, ben seni bırakır giderim. Canımı pazarda bulmadım ya,’ diye haykırdı.*” (Karaosmanoğlu,90)

Binbaşı Hakkı Bey sert bir asker ve vatanseverdir. Savaşı hazır bir şekilde beklemekte ve kazanılacağına inanmaktadır. Avrupa'nın sömürüye dayalı düzenine karşı büyük bir nefret duymaktadır ve Avrupa ile anlaşmanın imkânsız olduğunu, Türk halkının özgür olmak istiyorsa bu özgürlüğü silah zoru ile alması gerektiğini düşünmektedir ve bu düşüncelerini savaş döneminde sık sık dile getirmektedir. Cesur ve savaşı hazırlayan aydın kesimi temsil etmektedir. “ *Avrupa medeniyeti. Bu, Avrupalının uydurduğu yüz bin yalandan biridir... Avrupa bir yırtıcı kuşlar yuvasıdır ve onun karşısına ancak tepeden turnağa silahlanmış olarak çıkılır.*” (Karaosmanoğlu,41)

Neşet Sabit emperyalist Avrupa'ya bütünüyle karşı olan bir vatanseverdir. Bu yönüyle Selma Hanım üzerinde savaş öncesi ve sonrası etkili olan bir figürdür. Özellikle Neşet Sabit'in halktan kopuk aydınlara eleştiri yönelttiği bölümler onun bu yönünü gösterir niteliktedir. Kurtuluş Savaşı'ndan sonraki dönemlerde daha aktif olabilme imkânı bulunduğu görülür.

Murat Bey ise mecliste görevlidir. Savaş sırasındaki yönetici kadroda savaştan galibiyetle çıkmak ve yeni, bağımsız bir devlet kurmak için çalışmaktadır.

Avrupa'ya karşı nefretlerin ve bütün bu birlikteliğin en büyük sebebi, savaştan sonra daha açık bir şekilde görüleceği üzere, ne vatanseverlik ne de milliyetçilik duygusudur. En büyük sebep Avrupa'nın ellerinde kalan son varlıklarına kadar almak istemesidir. Bu işgallerin başarılı olması durumunda özgür ve rahat bir hayatı sürdüremeyecek olmaları, aydın kesim ile Anadolu halkını birlikte tutan en nihai sebep olduğu görülür. Avrupa, Türk halkına aydın ya da sıradan halk ayrımı yapmadan saldırmıştır. Bu durum aydın veya sıradan Anadolu halkı fark etmeden, bütün Türk halkını birlikte savaşmaya teşvik etmiştir. Bu işgallerde rahatı bozulmamış birtakım İstanbullu aydın azınlık zaten Avrupalılar ile anlaşmayı veya savaştan uzak kalmayı tercih etmişlerdir. Rahatı bulunca diğer aydın kısmın çoğu da nefret ettikleri Avrupa'yı bir dost olarak, hatta daha ötesinde bir idol olarak görmeye başlayacaklardır. *"Söyleyin bana, denildiği gibi, sahiden orada, Türk hanımları ecnebi zabitleriyle dans mı ediyor? ...Ben size söyleyeyim, Binbaşım; eden de var etmeyen de..."* (Karaosmanoğlu, 62)

Bütün bu gelişmelerin olduğu sırada aydın kesimin organize etmeye çalıştığı halk, Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra yorgun düşmüş bir şekilde sefaletle boğuşmaktadır. Artık savaşmak bir kenara dursun, ülkenin içinde bulunduğu durumu düşünecek dirençleri bile kalmamıştır. Artık tek amaçları topraklarını sürmek, hayvanlarını otlatmak ve Birinci Dünya Savaşı'ndan dolayı çalışacak erkeği azalmış ailesinin hayatını sürdürebilmesini sağlamaktır. Bu yorgunluk ve bıkkınlık içinde bile Anadolu'ya hâkim olan yeni hükümetin savaş kararına itaat etmelerinin sebeplerinden birinin Osmanlı döneminden kalma olan mutlak otoriteye itaat etme alışkanlığı ve yüzyıllardır Avrupa'yı gâvur görmeleri ve sevmemeleri olduğu söylenebilir. Bir diğer sebep ise yeni kurulan hükümetin Osmanlı'nın aksine Anadolu halkına önem vermesidir. *"İsmail Çavuş, memlekete, halkı bu kadar koruyan bir idare daha gelmediğini söylüyordu."* (Karaosmanoğlu, 22-23)

Anadolu halkının düşman işgaline direnmelerinin, Avrupalılara tepki ile yaklaşmalarının en önemli nedeni ise emperyalist Avrupa'nın Anadolu halkının elinde kalmış son varlığı olan toprağını da elinden almak istemesidir. Yoksul Anadolu halkı için tarlası tek varlığı, tek geçim kaynağıdır. Bu nedenle tarlası artık onun vatanı niteliğindedir. Düşman o tarlaya gelene kadar halkın kılını kıpırdatmaya ne isteği ne de gücü vardır. Emperyalist Avrupa'nın onun elinde kalan son varlığı olan toprağını da almak istemesi onu isteksiz ve umutsuz olsa da savaşmaya mecbur kılar. Anadolu insanı kaybedecek hiçbir şeyinin kalmamasından dolayı kanının son damlasına kadar, arkasına bakmadan, tek kurtuluşun bu olduğunu bilerek canı pahasına savaşmaya zorunlu olduğunu görmüştür.

Aydın kesim de Anadolu halkı da kaybedilen her şeyi yeniden elde etme çabası içindedirler. Birbirlerine yıllar boyu yabancı kalmış olsalar bile ırk ve kader ortaklığı onları birlikte tutmuştur ve ortak düşmanları olan Avrupa'ya karşı Kurtuluş Savaşını yenmelerini sağlamıştır. Türk halkının gelişmiş ve bağımsız bir toplum olma yolundaki ilk savaşı bu sebeplerden dolayı zaferle sonuçlanmıştır.

2.2. Savaş Bittikten Sonra

Savaş sona ermiştir fakat bu sona eriş yeni bir savaşı, gelişme ve medeniyete ulaşma savaşını beraberinde getirmiştir. Özgürlüğünü elde etmiş olan Anadolu halkı, adı Türkiye olan yeni bir ülkede, yeni bir yönetim şekli olan cumhuriyetle yönetilmektedir. Yeni kurumlar kurulmakta ve bu kurumların başına aydın kesimden insanlar getirilmektedir. Toplumun yönetici ve üst düzey kadrolarında görev alan bu aydınların gelişme ve modernleşme sürecinde üstlerine düşen sorumluluk büyüktür. Onların hâl ve tavırları Türk halkını savunmaya ve geliştirmeye odaklı olmalıdır ki Türk halkının cephede kazandığı özgürlük, politik ve ekonomik olarak da kazanılabilsin. Bu önem kavranamamış veya umursanmamış olacaktır ki gelişmelerin olması gerektiği gibi ilerlemediği görülür.

Yeni kurulan Türkiye, Avrupa medeniyetine ayak uydurmayı amaçlamaktadır ve bunun için pek çok yenilik daha aydın kesim bile hazır değilken art arda yapılmak zorunda kalınmıştır. İnsanları Avrupa medeniyetine ulaştıracak bu yenilikler, aydın kesimin bir bölümü tarafından yanlış bir şekilde veya kişisel zevklerine ve çıkarlarına göre yorumlanmıştır.

Hakkı Bey'de bu aydınlardan biridir. Savaştan sonra miralay olarak emekli olan Hakkı Bey bir şirketin Meclisi İdare reisi olmuştur. Zorlu ve fakir savaş yıllarından sonra rahat ve ekonomik olarak kalkınmış bir hayat yaşamaktadır. Sahip olduğu mevki onu Avrupalılarla ilişki kurmaya mecbur kılmıştır. Bu mecburiyet Hakkı Bey'i, Avrupa medeniyetine ulaşmayı yanlış anlamasıyla da birleşince, hızla ve büyük ölçüde değiştirmeye başlamıştır. Kurtuluş Savaşı yıllarında Avrupa'dan nefret eden, Avrupa medeniyetinin yalan olduğunu savunan Hakkı Bey, rahat bir hayata kavuşmasıyla, birlikte iş yaptığı Avrupa'ya karşı gelmeyi gereksiz bulmaya başlamış ve medenileşme görüşü onu Avrupa'ya hayran biri haline getirmiştir. Medeniyete ulaşmayı sadece dış görünüş ve tavırları bir Avrupalıya benzetmek olarak algılamaktadır. Eski milli mücadele ruhunu kaybederek halktan yavaş yavaş uzaklaşmış ve kendi gibi düşünen diğer aydınlarla birlikte halktan uzak bir hayat yaşamaya başlamıştır. Savaş zamanında Avrupa medeniyetini yerden yere vuran Hakkı Bey, savaştan sonra Avrupa medeniyetine ulaşmak için çabalayan biri haline gelmiştir. *"Bir defa, ben Avrupa'da bulunmuş bir adamım. ...Sonra da Avrupa adap ve muaşeretine dair ne kadar kitap görürsem alıp okuyorum. Artık benim yaptığının doğruluğundan şüphe edilir mi?"*

(Karaosmanoğlu, 117)

Murat Bey ise Kurtuluş Savaşı zamanında Anadolu halkı için mecliste çalışmasına rağmen barış zamanında milli mücadele ruhunu kaybederek, bir takım arsa spekülasyonlarıyla refaha kavuşmuştur ve kendini halktan iyice ayırarak, zamanını, pahalı elbiseler giyip eğlencelerde harcayarak sözde bir Avrupalılaşmaya kapılmıştır. Onun da Hakkı Bey gibi Kurtuluş Savaşı

sırasında söylediklerini ve düşündüklerini hayata geçirme konusunda ikilem yaşadığı görülür. Bu ikilem aslında savaş sonrasında aydın kesimin çoğunluğunun yaşadığı ikilemi yansıtır niteliktedir.

Murat Bey yaşadığı rahat hayattan ötürü Avrupalılaşmayı sadece eğlence yönünde benimsemekle yetinmektedir. Kendi hayatını bir düzene sokması bir zamanlar ona da hâkim olmuş milli mücadele ruhunu kolayca kaybetmesine sebep olmuştur.

Avrupalılaşmayı, ulaştıkları refah düzeyinden ötürü her şey hallolmuş gibi bir düşünce içinde, rahatlarını hiç bozmadan çalışma yönünde değil de sadece eğlence ve moda ayakkabı, rahat davranma, geleneksel olandan uzaklaşma yönünde düşünen Hakkı Bey, Murat Bey ve benzeri aydınlar Kurtuluş Savaşındaki milli mücadele ruhunu kaybetmişlerdir ve Avrupalı gibi görünmeyi amaç edinmiş bir şekilde yaşamaya başlamışlardır.

“Eski Milli Mücadelecilerden bazıları gibi Hakkı Bey için de kıyafet değişiminden sonra milli dava adeta böyle bir mondenlik iddiası şekline girmişti. Bir Avrupalı gibi giyinip süslenmek, bir Avrupalı gibi dans etmek, bir Avrupalı gibi yaşayıp eğlenmek ve hele bu iddiada Avrupalılar nezdinde, Avrupalılar arasında muvaffak olmak bunlara büyük bir zafer kazanmak kadar ehemmiyetli görünüyordu.” (Karaosmanoğlu, 106)

Aydın kesimin Avrupa’ya hayranlığı halktan uzaklaşmalarına sebep olmuştur, halk yalnız bırakılmıştır. Osmanlı döneminde görülen aydın ve halk arasındaki uçurum varlığını hala sürdürmektedir. Avrupa tarzı bir yaşama ve giyim kuşama alışmamış Anadolu halkı için aydın kesim hala yabandır ve aydın kesimin bu durumu düzeltmeye pek niyetleri yoktur.

“Genç adam, yarım saat evvel ‘aksa-yı garp’ ta [uzak batı] idi. Şimdi, tam Asya’nın, bir Ortaçağ Asya’sının göbeğindedir.” (Karaosmanoğlu, 138 – 139)

Selma Hanım, düşman askerinin Ankara’ya yaklaşmasından dolayı kocasının Anadolu’nun daha içlerine kaçmasından sonra kahraman bir vatansever olan milli mücadelecisi Hakkı Bey’e

hayranlık duymuş ve Hakkı Bey’le evlenmiştir fakat zamanla Hakkı Bey’in Avrupa medeniyetine ulaşmayı sadece eğlence yönünden algılaması ve bir zamanlar nefret ettiği, medeniyetlerinin bir yalan olduğunu dile getirdiği Avrupa’nın hayranı olarak bir Avrupalı kopyasına dönüşmesi, kendiyile çelişen davranışlar sergilemesi Selma Hanımı rahatsız etmektedir. *“Hele, kocasının bu yeni yaşayış tarzı, bu yeni kıyafeti ona pek de hoş gelmiyordu... askerden o kadar vakarlı, karakterli, o kadar olgun ve amir Hakkı Bey’i nihayet yakışıklı denilebilecek bir delikanlı haline sokmuştu.”* (Karaosmanoğlu, 98)

Aşırı derecede bir Avrupa hayranlığına kapılan Türk aydınının kendi kimliğini oluşturmada zorlandığı, Batı taklitçiliği yaparak kendini küçük duruma düşürdüğü, yapıtta figürler aracılığıyla vurgulanır. Avrupalılaşmayı yanlış yorumlayıp abartmak onları ne tam bir Avrupalı, ne de medeniyete ulaşmış tam bir Türk aydını yapmıştır. Ama onlar bunu göremeyecek kadar kendi toplumlarına yabancılaşmışlardır. *“Bu yerlere kadar eğilip kadın eli öpmelerin, o konuşulan müddetçe şapkayı elde tutmaların ve her vesile ile reverans yapmaların ne kadar aykırı bir nezaket olduğunu asıl Avrupalı erkeklerin hâl ve tavırlarını gördükten sonradır ki, daha iyi anlıyorum.”* (Karaosmanoğlu, 117)

Hakkı Bey’in Kurtuluş Savaşı yıllarındaki kadına saygılı halleri, Avrupalılaşması gibi göstermelik bir hâl almıştır. Eğlence tertiplerinde eşi Selma Hanımı bir başına bırakıp Avrupalı kadınlarla dans etmektedir. Evvelden, çok sevdiği, değer verdiği Selma Hanım’a hiç vakit ayırmamaktadır. Aralarındaki ilişki gün geçtikçe kopmaktadır. Avrupa medeniyeti sadece erkeklere has bir şey değildir fakat Hakkı Bey ve diğer Avrupalılaşmayı kendi rahatına uygun bir şekilde yorumlamış erkek aydınlar, kadındaki medenileşmeyi sadece kılık kıyafeti değiştirmek olarak görmektedirler. Bu da onların doğru medenileşmeyi içselleştiremediklerini gösterir. *“Bizi, yalnız süsleyip dans ettirmek için mi açtınız? Yalnız buna yarayan bir kadın hürriyetinin ne kıymeti var?” dedi. Hakkı Bey, onunla bir çocuk gibi alay etti: ‘Geriye alırsak kıymetini o vakit anlarsınız.’* (Karaosmanoğlu, 152)

Eskiden aydın olarak nitelendirebileceğimiz bazı insanların refaha ulaşması, milli davayı unutmaları, Avrupalı gibi görünen fakat medenileşmemiş bir burjuva sınıfının ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Milli mücadelede Avrupa'ya karşı olmalarının sebebi ile artık barış zamanında Avrupa ile dost olmalarının sebebinin çıkar olduğu söylenebilir. Artık Avrupa ile iş yapan kazançlı çıkmaktadır, bu sebepten de Avrupa ile araları artık iyidir. Avrupa bu sefer şirketleri, bankaları ile birlikte azınlıkta olan Türk aydınını yanına çekip Anadolu halkını sömürmek için çalışmaktadır. Avrupa'nın, savaş zamanının aksine, Türk halkının bütününe karşı olmaması onları çıkar ilişkileri nedeniyle ikiye bölünmelerine neden olur. Aydın kesimin Türkiye'nin gelişme sürecinde medenileşmeyi yanlış anlamasından dolayı oluşan Avrupa'ya hayran bakış açısı ve çıkarıcı şekilde taraf almaları Türkiye'nin gelişme sürecine halkla ilişkisini koparmış, alkolü elinden bırakmayan ve yavaş yavaş asimile olan bir aydın kesimle başlamasına sebep olmuştur.

Milli mücadele ve beraberlik ruhu, refaha ulaşmış belli bir aydın kesim tarafından unutulmuştur. Halk, onları yöneten bu Batı hayranı kesimin yönetimi altında eski Osmanlı döneminde olduğu gibi yalnızlığa, yoksulluğa ve ilgisizliğe mahkûm bırakılmıştır. Bu sırada Anadolu halkı hiçbir şeye karar vermeden kendilerine aşılarmaya çalışılan hayata yabancı oldukları için anlamaya çalışmaktadırlar ve bu hayatı yaşayanların refaha ulaşmış, adeta bir burjuva sınıfı olmuş aydın kesim olduğu için merak etmeye ve imrenmeye başlamışlardır.

“ Ne var bunu bilmeyecek be? İşte, ben deyiveririm: İçerde tango var,” dedi. -‘Tango mu? Ne dedin, tango mu? He,he,he...’ -‘Tango da kim oluyor ki?’ “
(Karaosmanoğlu, 111)

Avrupa medeniyetinin yanlış ve zevke göre anlaşılması, Türkiye Cumhuriyetini en hızlı şekilde gelişmesi, üretmesi gereken dönemlerinde bir duraksamaya, Avrupa'ya bağımlı hale gelmesine sebep olmuştur. Bu yeni Cumhuriyetin yönetici kadrosu Avrupa hayranı bir şekilde

eğlenceye kapılıp Anadolu halkını unutarak savaşın getirdiği özgürlüğü politik ve ekonomik bir şekilde kaybetme yolunda ilerlemektedir.

Bütün bu gelişmeler olurken Neşet Sabit gibi milli mücadele ve beraberlik ruhunu kaybetmemiş aydın kesim ise bütün bu olanlara büyük bir üzüntü ile tanık olur. Neşet Sabit'e göre Avrupalılaşma bu değildir. O, Avrupa'nın iyi yanlarını alıp Türk kültürü ile birleştirilmesi gerektiğini düşünür. Avrupalılaşma namına Avrupa'nın bütün yanlış yanlarının alındığını dile getirmektedir. Avrupa'yı sona sürüklemesi muhtemel bütün olguların Türk insanını zehirlediğini belirtir. Doğru Avrupalılaşmada önceliğin, üretme ve çalışma üzerine olan özelliklerin alınması olduğunu savunur. Eğlence ve modanın ondan sonra gelmesi gereken lüksler olarak nitelendirilebileceğini ve savaştan yeni çıkmış genç bir cumhuriyetin ihtiyacı olanın bu olmadığını vurgular. *“Milliyetçi Türk Garpcısı için Garpcılığın en karakteristik vasfı Garplılığa Türk üslubunu, Türk damgasını vurmaktır. Şapka bize hâkim değil, biz şapkaya hâkim olmalıydık.”* (Karaosmanoğlu, 136)

2.3. Cumhuriyetin Onuncu Yılından Sonra

Türkiye savaştan sonraki gelişme sürecinin ilk on yılını Hakkı Bey ve Murat Bey gibi Avrupalılaşmayı yanlış anlamış ve halkı unutmuş Avrupa hayranlığı içinde kendi Türk benliğini kaybetmiş bir aydın kesimle birlikte sadece eğlenceye odaklı geçirmiştir, ta ki cumhuriyetin onuncu yılı kutlamalarına kadar.

“Cumhuriyet'in onuncu yıldönümü bayramında, Gazi Mustafa Kemal'in Türk milletine hitabesi, bir devir başlangıcının, bir yeni sabahın ilk işareti gibi olmuştu. Bu hitabe Türk milletini, ilim sahasında, umran ve iktisat sahasında taze, şevkli ve toplu bir hamleye dâvet ediyordu.” (Karaosmanoğlu, 171)

Türkiye'de on yıl önce atılmış olması gereken adımlar Gazi Mustafa Kemal'in cumhuriyetin onuncu yıl dönümü bayramlarındaki konuşmasının teşvikiyle bir bir atılmaya başlanmıştır. Eski zevk düşkün yönetici kısım için Ankara uygun bir yer olmaktan çıkmıştır. Ankara artık

çalışan, geliştirenlerin şehri olmuştur. Hakkı Bey gibi çalışmayı göze alamayacak sözde medeniyete ulaşmış aydınlar, bir zevk ve safa şehri haline dönüşmüş İstanbul'a göç etmişlerdir. Ankara artık Neşet Sabit, Selma Hanım gibi yapıcı aydınların şehri haline gelmiştir. Atatürk'ün Cumhuriyetin onuncu yıl dönümü konuşması ile önleri açılan Neşet Sabit gibi yapıcı aydınlar Avrupa medeniyetini, Türkiye Cumhuriyetine, Türk damgasını vurarak getirmeye başlamışlardır. Avrupa medeniyetine ulaşmak, Avrupa özentisi olmaktan ayrılmıştır ve sadece zevk ve moda olarak değil, çalışmak ve üretmek olarak da anlaşılmaya başlanmıştır. Cumhuriyetin onuncu yılından sonraki bu Avrupalılaştırma anlayışı Türkiye'yi on yıllık bir duraksama döneminden gelişme dönemine taşımıştır.

Hakkı Bey'in savaştan sonraki değişiminden hiç mutlu olmayan Selma Hanım sonunda evliliğine bir son vermiştir ve fikirleriyle uyuşan bir düşünce yapısına sahip Neşet Sabit ile evlenmiştir. Rahat hayatının anlamsızlığından sıkılmış ve kendini çalışmaya, hayatını hakkıyla kazanmaya, Neşet Sabit'le birlikte yeni Türkiye'nin başkenti Ankara için bir şeyler yapmaya adanmıştır. “ *Öyle ki, güya, Ankara onun kendi evi, Ankara'nın yapılması ve gelişmesi onun kendi davası idi.*” (Karaosmanoğlu, 177)

Artık çalışmamak, bu yeni ülkeye bir katkıda bulunmamak, insanlar arasında hainlik derecesinde yüksek bir suç olarak kabul görülmeye başlamıştır. Avrupa medeniyetine ulaşmak artık gelişme yönünden algılanmaya başlanmıştır. Ankara bir Avrupalı gibi çalışmasını da eğlenmesini de bilen dengeli bir aydın kesime sahip olmuştur. Halka hizmet bir numaralı hedef haline gelmiştir. Toplumda çalışmanın, üretmenin önemi üzerine olan farkındalık, sistemin iyi işlemesiyle daha da artmıştır. İnsanlar artık görevleri ne olursa olsun yaptıklarının ülkeleri için olduğunu bilmekte ve bu sebepten ellerinden gelenin en iyisini, hükümete güvenden dolayı da içleri rahat bir şekilde yapabilmektedir.

“Türkiye’de işçiler birer devlet memuru idi ve yüreklerinde bir devlet memurunun haysiyetini, vekârını, mesuliyetini taşıyordu... Yalnız memleketin hizmetçisi olduklarını ve alınlarından akan terin vatan topraklarına bereket getirici bir rahmet gibi yağdığını biliyorlardı.” (Karaosmanoğlu, 183)

Anadolu halkı art arda gelen gelişmelerle birlikte kabuğundan sıyrılıp medeniyete ve daha iyi yaşam şekillerine ulaşmanın mutluluğuyla birlikte eski dışlanmış ve içlerine kapanık hallerinden eser kalmamıştır. Olumlu gelişmeler aydın kesim ile Anadolu halkını bir araya getirmiştir ve uzun yıllardan sonra insan gibi değer görerek yaşamalarına olanak sağlamıştır. Aydın kesim ile Anadolu köylüsü arasındaki yabancılaşma son bulmuştur. *“Eskiden bir yolcu, bir köye yaklaşırken her biri bir kovuğa sinip saklanan köylüler, şimdi, civarlarından geçenleri yolun yarısından güler yüzle karşılamaya çıkıyor...” (Karaosmanoğlu, 225)*

Gazeteler bu atılıma bütünüyle destek vermektedir ve bu bilince hala ulaşamamış insanları yerden yere vurmaktadırlar. Halkta bir farkındalık yaratırlar. Neşet Sabit gibi milli mücadeleyi benimsemiş yazarlar yapıtlarıyla, oyunları ile halkı bilinçlendirmeye çalışmaktadır. Nitekim Neşet Sabit de aynı amaçla bir oyun yazmaktadır. Selma Hanım ise büyük bir kız müessesesini idareden sorumludur. İnsanlarda sorumluluk oluşmuştur ve Türkiye on yıl önce başlaması gereken gelişmelere biraz geç de olsa başlamıştır. Çalışmayı adet edinmiş halk, yaptıkları her şeyin yeni Türkiye için, dolayısıyla da kendileri için olduğunu bilmekte ve inanmaktadır. Avrupa medeniyetine doğru bir şekilde ulaşmayı öğrenmiş Türk halkı, Avrupalılaşmayı, taklitçilikten uzaklaşmak gerektiğinin bilincinde, Avrupa’ya karşı hayranlıktan uzak bir şekilde, sözde değil özde kavrayarak hayata geçirmeye başlar ve Avrupa medeniyetine ulaşma yolunda adım adım ilerlemektedir.

3.SONUÇ

Osmanlı Devleti Birinci Dünya Savaşı gibi bir felaketten medeni, modern bir Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ne dönüşmesinde Türk aydını ve Anadolu köylüsünün Avrupa'ya bakış açısının büyük bir etkisi olmuştur.

Birinci Dünya Savaşının ardından Avrupa'nın, her şeyini kaybetmiş Türk halkının elinde kalmış son varlığı olan toprağını da almak istemesi sıradan Anadolu halkıyla aydın kesimi Avrupa'yı karşılıklarına alan bir milli beraberlik duygusuyla bir bütün haline getirmiştir çünkü hem aydın kesim hem de Anadolu halkı için işgal altında bir vatan yaşam özgürlüklerinin kısıtlanması anlamına geliyordu. Bu birliktelik Türk halkının işgalci Avrupa'ya karşı cephede zafer kazanmasını sağlamıştır.

Ankara hükümetinin amacı kazanılan bu askeri zaferi, Türk halkını medeniyete ulaştırarak sağlamlaştırmak ve özgür, eğitilmiş, modern bir halk yaratmaktır. Bu amaç doğrultusunda bir sürü yenilikler hızlı bir şekilde gerçekleştirilmeye ve Avrupa medeniyeti Anadolu topraklarına taşınmaya çalışılmıştır.

Savaştan sonra rahat bir hayata kavuşan, savaş zamanının milli mücadelelerinden olan bir kesim aydın Avrupa medeniyetine ulaşma çabalarını kendi rahat hayatlarından ötürü sadece eğlence yönüyle görmekle yetinmişlerdir. Kendilerini savaş zamanının sefaletinden kurtarmaları, Avrupa'ya karşı olan nefretlerini bir kenara bırakmalarını ve Avrupa medeniyetine ulaşmak adı altında Avrupa'yı bir idol olarak görmeye başlamalarına sebep olmuştur. Avrupa medeniyetine ulaşma adı altında bir Avrupalı kopyası haline dönmüşlerdir. Milli mücadele ve beraberlik ruhunu kaybetmişlerdir ve halktan kopuk bir burjuva sınıfı olmuşlardır.

Osmanlı Devletindeki halk ve aydın arasındaki yabancılaşma ve kopukluk aynı şekilde devam etmiştir ve medenileşme adı altında belli bir aydın kesim asimile olmaya başlamıştır. Türk

halkının üst düzey yöneticilerinin de arasında bulunduğu bazı aydınlar Kurtuluş Savaşında silah zoru ile Avrupa'dan aldıkları özgürlüklerini, medenileşmeyi yanlış yorumlayıp, yanlış uygulayarak kaybetmektedirler; ta ki Cumhuriyet'in onuncu yılına kadar.

Cumhuriyetin onuncu yılında Atatürk'ün yaptığı konuşma halkı doğru medenileşmeye teşvik etmiştir ve bu yönde atılımlar gerçekleşmiştir. Medenileşmeye Türk damgası vurulmuş ve medenileşmenin çalışmaya odaklı kısımları ön plana çıkarılmıştır. Avrupa hayranlığı bir kenara bırakılıp, Avrupa medeniyeti doğru bir biçimde yorumlanmaya başlanmıştır ve on yıllık duraksamanın ardından gelişmeler ardı ardına gelmiştir. Anadolu halkı ile aydın kesim arasındaki yabancılık giderilmiş, milli beraberlik duygusuyla gelişme süreci tam anlamıyla ve büyük bir coşku içinde başlamıştır.

Sözcük Sayısı: 3434

KAYNAKÇA

KARAOSMANOĞLU, Yakup Kadri, Ankara, İletişim Yayınları, İstanbul 2012

ÖZKIRIMLI, Atilla, Türk Edebiyatı Tarihi Cilt 2, İnkılap Yayın, 2004

NECATİGİL, Behçet, Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü, Varlık Yayın, 22. basım